

Harmonia

Pamiętaj, zadania domowe są po to żeby rozwiązywać je samodzielnie, a nie po to żeby uczyć się ich rozwiązań na pamięć. Do odpowiedzi zaglądamy dopiero wtedy gdy rozwiążesz zadanie.

Zadanie 1 Dźwięki o jakiej częstotliwości utworzą akord C -dur, jeśli częstotliwość dźwięku C wynosi $f_C = 261.6\text{Hz}$. A jakie dźwięki złożą się na akord C -moll.

Zadanie 2 Które z poniższych par dźwięków są konsonansami, a które dysonansami:

$f_1[\text{Hz}]$	$f_2[\text{Hz}]$
110	137.5
110	165
110	155.6
110	220
110	207.6
110	146.6

Zadanie 3 Skala równomiernie temperowana, dzieli oktawę na dwanaście dźwięków, w taki sposób, że stosunek częstotliwości dwóch kolejnych dźwięków do siebie wynosi zawsze $\sqrt[12]{2} \approx 1.05946$ (to nie pomyłka, pierwiastek 12 stopnia z dwóch). Oznacza to, że jeśli przesuniemy się o n dźwięków w skali (mówimy, że przesuwamy się o n półtonów) stosunek dźwięku wyższego do niższego będzie wynosił $(\sqrt[12]{2})^n$.

- O ile półtonów muszą być odległe dźwięki w skali temperowanej, żeby utworzyły odległość oktawy?
- O ile półtonów muszą być odległe dźwięki, aby stosunek ich częstotliwości wynosił $\sqrt{2}$ (taki stosunek nazywamy trytonem, jest to silny dysonans)?
- Czy w skali temperowanej da się zagrać idealną kwintę – czyli dwa dźwięki, których stosunek wynosi $2/3$? Jeśli tak podaj odległość w półtonach, jeśli nie podaj odległość w półtonach dającą najlepsze przybliżenie kwinty, porównaj jakie są różnice.

Zadanie 4 Poza instrumentami strunowymi, istnieją instrumenty w których dźwięk wytwarza drgający słup powietrza, np. trąbka, saksofon, fletnia andyjska, itp. . . . Rozważmy rurkę fletni andyjskiej (patrz rysunek) która od góry jest otwarta, a od dołu zamknięta.

W takiej rurce drganie podstawowe ma jeden węzeł przy zamkniętej części rurki (tam powietrze nie może drgać) i jedna strzałka u otwartego wylotu rurki.

- Jeśli długość rurki wynosi 10cm , jaka będzie długość fali odpowiadająca drganiu podstawowemu?
- ... a jaka pierwszej harmonicznej? (uważaj pamiętaj, że u otwartego końca jest zawsze strzałka a u zamkniętego węzeł)
- Jaką częstotliwość będzie miał dźwięk wydobywający się z rurki o długości 10cm ? Przyjmij, że prędkość dźwięku w powietrzu wynosi $v = 340\text{m/s}$
- Jaką długość powinna mieć rurka, aby wydawała dźwięk o takiej samej częstotliwości co kamerton: 440Hz ?
- Zastanów co by się zmieniło, gdyby rurka była z obu stron otwarta?

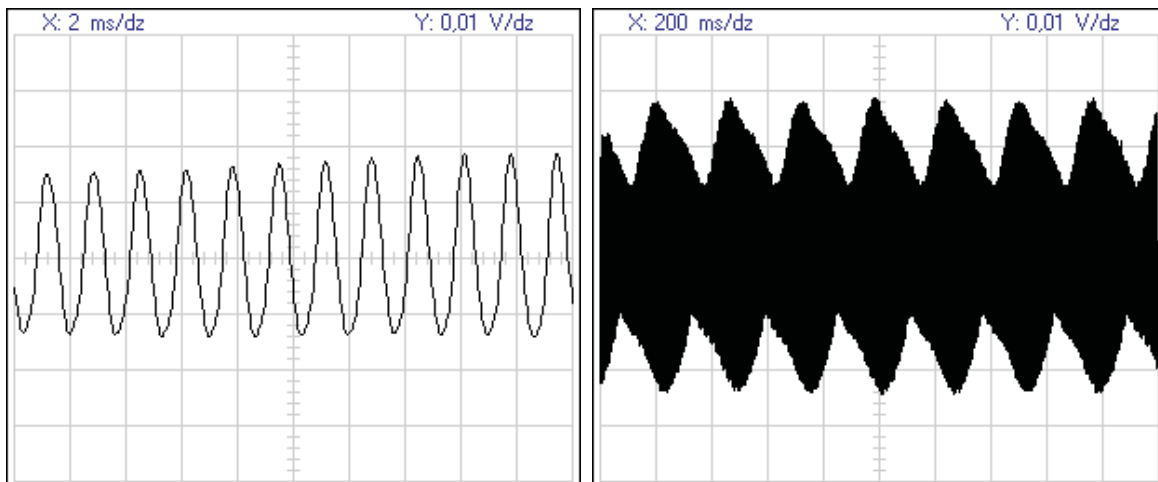
Zadanie 5 Jakiej długości powinny być 3 rurki fletni andyjskiej, aby grając na nich jednocześnie uzyskać akord A-Dur, rozpoczynający się od dźwięku A o częstotliwości 440Hz .

Zadanie 6 Często się zdarza, że podczas pisania na tablicy nową kredą słyszemy bardzo nieprzyjemny pisk (często jest to dźwięk powyżej 10000Hz). Okazuje się, że jeśli w takiej sytuacji złamiemy kredę na pół przestajemy słyszeć pisk. Czy potrafisz to wyjaśnić?

Zadanie 7 Zmierzono, że natężenie dźwięku w odległości 10m od krzyżącego dziecka wynosi 10^{-6}W/m^2 .

- Ile wynosi głośność dźwięku w decybelach?
- Gdyby z tej samej odległości krzyżowało 100 dzieci jaka byłaby głośność?
- Gdyby uciec na odległość 100m od nich jak zmalałaby głośność (zakładamy, że dźwięk krzyżących dzieci rozchodzi się równomiernie we wszystkich kierunkach).

Zadanie 8 Poniżej przedstawiony jest przebieg sygnału zarejestrowany przez mikrofon. Ten sam sygnał przedstawiony jest na dwóch wykresach w różnych skalach czasu: $2\text{ms}/\text{podziałkę}$ i $200\text{ms}/\text{podziałkę}$. Zarejestrowanie dźwięków o jakiej częstotliwości mogło spowodować powstanie takiego przebiegu? Postaraj się podać odpowiedź ilościową i możliwie dokładną.

Zadanie 9 Stojąc w środku kotliny z rozpaczy krzyknąłeś. Usłyszałeś echo po 3s . Jak daleko jest do ścian kotliny?

Zadanie 10 Badano interferencję dźwięku wysyłanego przez dwa głośniki. Na początku każdy z głośników wysyłał dźwięk o częstotliwości 1000Hz . W pewnym punkcie A zachodziła interferencja konstruktywna (było bardzo głośno), a w innym punkcie B destruktywna (nic nie było słychać).

- a) Czy możesz przewidzieć co będzie słychać w punktach A i B jeśli zmienimy częstotliwość emitowanego dźwięku z głośników na 2000Hz ?
- b) A co jeśli zmniejszymy częstotliwość do 500Hz ?

Odpowiedzi

Zadanie 1 C-Dur: $261.6Hz$, $327Hz$, $392.4Hz$; C-mol: $261.6Hz$, 313.9 , $392.4Hz$

Zadanie 2 tercja wielka (konsonans), kwinta (konsonans), dysonans, oktawa (konsonans), dysonans, kwarta (konsonans)

Zadanie 3 o 12 półtonów; o 6 półtonów; Nie. Najlepsze przybliżenie gdy dźwięki oddalone są o 7 półtonów $f_1/f_2 = 0.66742$ (zamiast idealnych $0.6666(6)$).

Zadanie 4 $\lambda = 40cm$; $\lambda = 4/3 * 10cm = 13.3(3)cm$; $f = 850Hz$; $L = 19.3cm$; częstotliwość drgania podstawowego wzrosłaby dwukrotnie

Zadanie 5 $L_1 = 19.3cm$, $L_2 = 15.44cm$, $L_3 = 12.87cm$

Zadanie 6 Po złamaniu kredy na pół częstotliwość podstawowa drgań kredy rośnie dwukrotnie i częstotliwość dźwięku jest większa niż $20000Hz$. W związku z tym nie jest słyszalna dla człowieka.

Zadanie 7 $60dB$; $80dB$; zmalałaby z powrotem do $60dB$

Zadanie 8 Sygnał powstał z nałożenia się na siebie dwóch dźwięków o $f_1 \approx f_2 = 600Hz$, przy czym $f_1 - f_2 \approx 4Hz$

Zadanie 9 około $2km$

Zadanie 10 a) zarówno w A jak i w B zajdzie interferencja konstruktywna; b) w punkcie A nie można przewidzieć, albo będzie interferencja konstruktywna albo destruktywna w zależności od parzystości k . W punkcie B nie zajdzie ani interferencja w pełni konstruktywna ani w pełni destruktywna, dźwięk będzie słyszalny.